

Peniaze a bankovníctvo

1. prednáška

Pavol Jurča

palo.jurca@gmail.com

Web:

<http://www.iam.fmph.uniba.sk/institute/jurca>

Pracovisko: Národná banka Slovenska
Odbor finančnej stability

Externe: KAMŠ

O čom budeme hovoriť

- Motivácia a ciele predmetu
- O peniazoch a o súčasnom finančnom systéme

Motivácia

- Banky – časté uplatnenie absolventov EFM
- Prvý kurz do „praktickej“ ekonómie
- Zaujímavá a živá oblasť

Ciele kurzu

- **Vytvoriť základ pre prepojenie matematiky a ekonomickej intuície**
 - Orientácia na aktuálnu prax
 - Rozdiel medzi „ekonomickou intuíciu a obkecávaním“
- **Ekonomická teória vs aktuálna situácia v SR a Eurozóne**
- **Pochopenie reálneho fungovania peňazí, bánk a centrálnej banky**
- **Prostriedok: Príbehy (a trochu účtovníctva) namiesto matematických modelov**

Sylabus predmetu

- Peniaze - definícia, história, vznik a zánik, funkcie
- Komerčné banky – aktivity (úvery, vklady, ...), tvorba zisku
- Riadenie rizík v bankách, princípy regulácie
- Centrálna banka – typy operácií, štruktúra bilancie
- Menová politika
- Finančná stabilita a makroprudenciálna politika

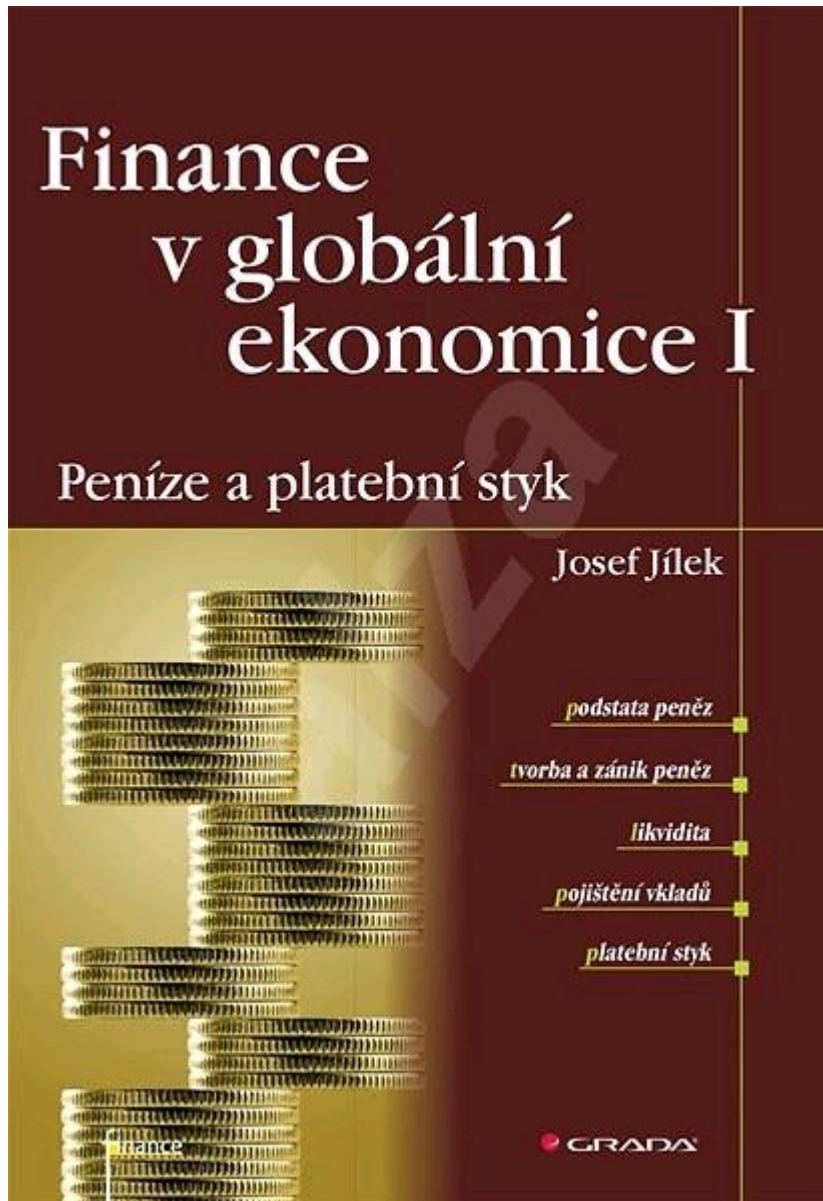
Hodnotenie predmetu

- Písomný TEST (100 %)
 - Test pochopenia učiva na prednáškach
 - Typy otázok:
 - Výber z viacerých možností
 - Stručné otvorené otázky
 - Príklady – na princípe účtovníctva
- Stupnica:
 - A: viac ako 90 bodov
 - B: 80 až 89 bodov
 - C: 70 až 79 bodov
 - D: 60 až 69 bodov
 - E: 50 až 59 bodov
 - FX: menej ako 50 bodov

Spätná väzba

- Aby bolo možné kurz čo najviac prispôbiť požiadavkám študentov, skorá spätná väzba je nevyhnutná
- Akékoľvek pripomienky, otázky, námietky ... sú veľmi vítané!

Základná literatúra

Peniaze

- Barter – nevýhody: problém spárovať dopyt a ponuku, deliteľnosť
- Plnohodnotné
 - Komoditné peniaze – plátno, dobytok
 - Drahé kovy – obmedzená zásoba, cenová revolúcia v 16. stor.
 - Potvrdenky o uložení zlata
- Nepľnohodnotné
 - Fiat money
 - Vznik bánk – Taliansko, 14. stor.
- Zlatý štandard

Príklad: Yap – tvrdá mena

Raay – oficiálne platidlo na ostrove Yap
Ústna dohoda namiesto bankoviek

Raay sa stále používajú pri tradičných transakciách – dedičstvo, sobáš, politické obchody a pod.

Čím sú kryté peniaze?

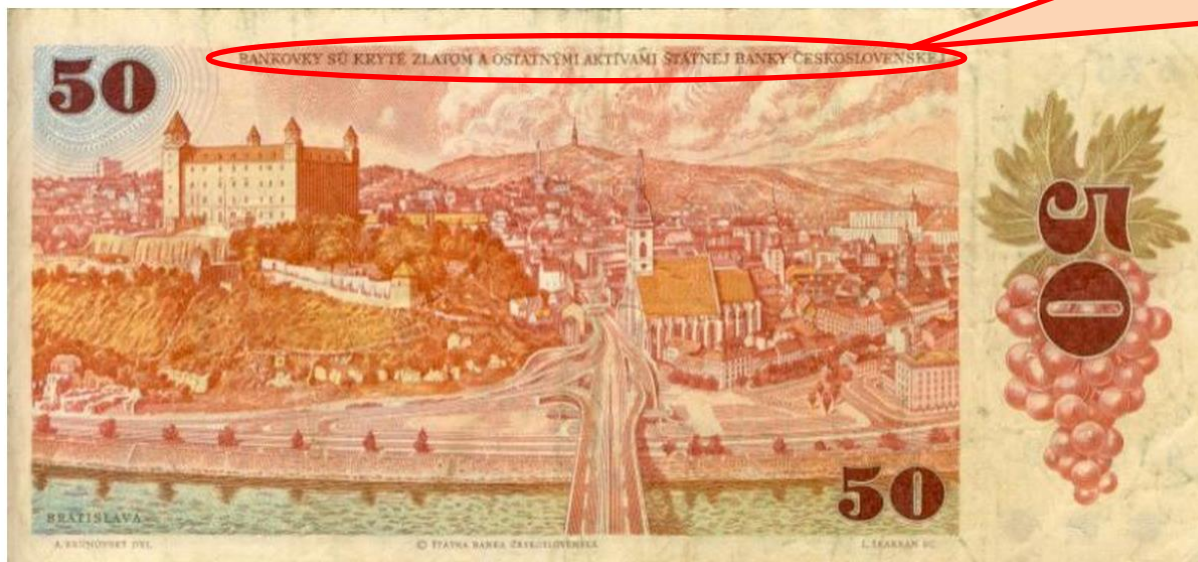
Československá koruna:

- 1925-29: 20 % krytie zlatom a zlatými devízami
- 1929-34: 1 Kčs = 44,58 mg zlata
- 1934-36: 1 Kčs = 37,15 mg zlata
- 1936-45: 1 Kčs = 31,21 mg zlata
- 1945-53: 1 Kčs = 17,773 mg zlata

Čím sú peniaze kryté?

Bankovky sú kryté zlatom a ostatnými aktívami Štátnej banky československej

Čím sú peniaze kryté?

Čím sú kryté peniaze?

Tvorba peňazí

- Jerome Daly, 1968
- Verdikt súdu:
„Only God can create something of value out of nothing.“

Čím sú kryté peniaze?

- **Zákon o NBS č. 566/1992 Zb., § 17a**

Pri peňažných platbách v hotovosti je v SR zakázané bez zákonného dôvodu odmietnuť prijatie zákonných platidiel v ich nominálnej hodnote.

- **Trestný zákon č. 300/2005 Z.z., § 273**

Kto bez zákonného dôvodu odmieta tuzemské peniaze alebo poškodzuje tuzemské peniaze, potrestá sa odňatím slobody až na 6 mesiacov.

Definícia peňazí

- Peniaze sú
 - Hotovosť (obeživo) mimo bánk
 - Vklady (najmä bežné účty) klientov v bankách
 - Iné?
- Charakteristiky:
 - Schopnosť uchovať hodnotu
 - Ľahko deliteľné
 - Ľahko prenositeľné
- Funkcie peňazí
 - Platobný prostriedok
 - Prostriedok uchovávanía hodnoty
 - Podiel sa v čase mení, závisí aj od inflácie

Kto vydáva bankovky?

